

Opfølgning på "Betydningen af elevernes sociale baggrund før og efter reformen"

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) offentliggjorde i juni 2012 en rapport om betydningen af studenternes sociale baggrund før og efter reformen. Rapporten er første del af et projekt, som EVA satte i gang med sin handlingsplan for 2009, hvor vi følger de to første årgange efter gymnasireformen (studenterårgang 2008 og 2009), der trådte i kraft i august 2005, for at se, hvordan deres studiemønstre er sammenlignet med årgangene umiddelbart inden reformen. Der er tale om en registerundersøgelse baseret på tal fra Danmarks Statistik.

Dato
20.08.2012

Ref.
rs

Side
1/8

Afdelingen for Gymnasiale Uddannelser i Ministeriet for Børn og Undervisning har bedt EVA om at følge op på udvalgte resultater i rapporten. Dette notat indeholder derfor supplerende tal for årgang 2010 og 2011. Notatet indledes med en kort beskrivelse af baggrunden for de supplerende analyser. Desuden indeholder notatet en oversigt over og kort beskrivelse af resultaterne for studieretningsprojektet fordelt på stx, hhx og htx. Dernæst beskriver vi resultaterne for almen studieforberedelse (AT) på stx og studieområdet på hhv. hhx og htx. Til sidst indeholder notatet en kort sammenfatning af resultaterne. Notatet er udarbejdet af metodekonsulent Mikkel Bergqvist og souschef Rikke Sørup.

1. Baggrund

Første del af projektet *Effekter af gymnasireformen* havde fokus på betydningen af studenternes sociale baggrund i forhold til resultaterne i gymnasiet. Baggrunden var erfaringer fra tidligere undersøgelser, som EVA har gennemført, hvor det fra forskellig side var blevet fremført, at gymnasireformen havde en social slagside, forstået således at de elever, der kommer fra akademiske hjem, kan profitere af reformen, mens elever fra ikke-boglige hjem har svært ved at håndtere de mange abstrakte krav, der ligger i reformen, herunder krav til flerfaglighed, selvstændighed og refleksion.

EVA's undersøgelse viste helt overordnet, at forskellen mellem socialgrupperne er blevet større på de årgange, der bliver studenter efter reformen sammenlignet med de årgange, der blev studenter umiddelbart inden reformen. Kigger man på elevernes karaktergennemsnit, viste det sig på tværs af de treårige gymnasiale uddannelser, at alle socialgrupper havde øget deres karaktergennemsnit sammenlignet med tidligere, men at de øverste socialgrupper havde øget karaktergennemsnittet markant mere end den nederste socialgruppe.

I undersøgelsen forsøgte vi at isolere effekten af reformen ved statistisk at korrigere for ændringer i elevgruppen før og efter reformen. Det er imidlertid ikke muligt at korrigere for

andre ændringer, der fandt sted samtidig med reformen, fx anvendelsen af den ny karakterskala, der blev indført på gymnasierne i 2006. Det kan derfor være vanskeligt at sige, præcis hvor stor en del af de ændringer i betydningen af studenternes sociale baggrund, som EVA's rapport påviser, der skyldes selve reformen. Rapporten peger imidlertid på interessante forskelle i udviklingen af betydningen af studenternes sociale baggrund og viste bl.a., at betydningen af social baggrund var steget markant i studieretningsprojektet sammenlignet med den tidligere større skriftlige opgave på tredje år. Studieretningsprojektet var netop en af reformens nyskabelser.

En anden nyskabelse, der bl.a. har stået forskud i debatten om reformens mulige sociale slagside, er timerammerne til AT på stx og studieområdet på hhx og htx. EVA's undersøgelser viste, at der i disse timerammer var en tydelig social betinget forskel i elevernes karakterer, og at denne forskel bidrog til, at den socialt betingede forskel i elevernes samlede karaktergennemsnit var større efter reformen end før reformen. Forskellen i AT og studieområdet var dog ikke større end i gennemsnittet af de øvrige fag, og AT og studieområdet bidrog således ikke i særlig grad til en øget polarisering mellem den øverste og nederste socialgruppe.

Ministeriet for Børn og Undervisning har bedt EVA om at følge op på rapportens resultater om netop studieretningsprojektet, AT og studieområdet. Dette er interessant, fordi der i forbindelse med disse nyskabelser er sket løbende ændringer siden reformens ikrafttræden. Fx har det siden efteråret 2009 været obligatorisk for skolerne at tilbyde eleverne vejledning i skrivefasen i forbindelse med studieretningsprojektet, bl.a. for at kompensere for forskelle i mulighed for vejledning hjemmefra. I AT er kravet om flerfaglighed blevet lempet, og i det hele taget er omfanget af AT blevet reduceret.

I dette notat følger vi derfor betydningen af studenternes sociale baggrund over flere år. Notatet indeholder således resultater for de studenter, der afsluttede gymnasiet i 2008 og 2009. Disse tal er identiske med tallene i EVA's rapport. Herudover er der suppleret med resultaterne for de to årgange, der blev studenter i 2010 og 2011. Danmarks Statistik har endnu ikke registreret tallene for den årgang, der blev studenter i 2012. Sammenligningsgrundlaget er som i rapporten årgang 2006, og vi har korrigeret for en række baggrundsvariable, således at de fem årgange er sammenlignelige. For yderligere beskrivelser af metoden henvises til Rapporten *Betydningen af studenternes sociale baggrund før og efter reformen. Effekter af gymnasireformen*, som findes på www.eva.dk. Rapporten indeholder ligeledes læsevejledninger til tabellerne, hvis format er videreført i dette notat.

2. Studieretningsprojektet på stx, hhx og htx

EVA's undersøgelse viste, at både på hhx og på stx var effekten af den sociale arv markant større i studieretningsprojektet end i den større skriftlige opgave. For stx gjaldt dette både for 2008 og for 2009, mens det for hhx kun gjaldt årgang 2009. Generelt fik alle eleverne lavere karakterer i studieretningsprojektet end i den større skriftlige opgave. Studieretningsprojektet adskilte sig dermed tydeligt fra det overordnede billede baseret på karaktergennemsnittet, hvor alle socialgrupper havde øget gennemsnittet sammenlignet med tidligere. Grunden til den øgede karakterforskel mellem socialgrupperne var især, at nedgangen i karakterniveau var mest markant i den nederste socialgruppe, den såkaldte risikogruppe.

På htx er studieretningsprojektet et nyt element i uddannelsen. Karakterer afgivet i studieretningsprojektet på htx blev derfor sammenlignet med det samlede karaktergennemsnit før reformen. Resultatet viste, at karakterforskelle mellem socialgrupperne var større i studieretningsprojektet end i karaktergennemsnittet før reformen. Det lod altså til, at indførelsen af studieprojektet på htx havde bidraget til at øge karakterforskellene mellem socialgrupperne.

Tabel 1 viser de opdaterede resultater for studieretningsprojektet på stx. Tabellen viser, at der fortsat er signifikant større forskel mellem risikogruppen og den øverste socialgruppe, end det var tilfældet i den større skriftlige opgave i 2006. Forskellen er imidlertid blevet lidt mindre i 2010 (0,55 karakterpoint) og 2011 (0,47 karakterpoint) end det var tilfældet i 2008 (0,78 karakterpoint) og 2009 (0,88 karakterpoint). Denne ændring skyldes især at den øverste socialgruppe får lavere karakterer i 2010 og 2011, end den gjorde umiddelbart efter reformen. Dette er ligeledes forklaringen på, at den øverste socialgruppe ikke længere adskiller sig signifikant fra de to midterste socialgrupper, hvilket var tilfældet i 2008.

Tabel 1
Ændringer i karakterer på stx givet i studieretningsprojektet i forhold til karakterer givet før reformen i den større skriftlige opgave i 2006, fordelt på socialgrupper (N = 112.165)

	2008	2009	2010	2011
Mindst en forælder har en lang videregående uddannelse	-0,11	-0,13	-0,17	-0,31
Mindst en forælder har en kort eller mellem-lang videregående uddannelse	-0,38**	-0,22	-0,29	-0,38
Ingen forældre har en videregående uddannelse	-0,36**	-0,28	-0,27	-0,41
Risikogruppe	-0,89**	-1,01**	-0,72**	-0,78**
Forskel på øverste og nederste socialgruppe	0,78**	0,88**	0,55**	0,47**

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

Note: Resultaterne i tabellen baserer sig på en lineær regressionsmodel. I regressionsanalysen har vi undersøgt, om karakterforskellene mellem socialgrupperne varierer med studenterårgangen. Denne sammenhæng er korri-geret for følgende kontrolvariable: køn, herkomst, familiens bruttoindkomst, folkeskolekarakterer, familietype, antal flytninger i løbet af opvæksten, størrelsen på bopælsby. Referencegruppen er studenter fra 2006. Studenter fra 2007 er også medtaget i analysen, men da der ikke er signifikante forskelle på socialgruppernes karakterforskelle i 2006 og 2007, er resultater for 2007 ikke fremstillet i tabellen. Stjernerne i tabellen indikerer, om de tre nederste socialgrupper har øget karakterafstanden til øverste socialgruppe i forhold til studenter fra 2006. ** = signifikant ved 0,01, * = signifikant ved 0,05.

Tabel 2 viser de opdaterede resultater for studieretningsprojektet på hhx. På hhx var resultaterne de første år mindre markante end på stx. Der var kun en signifikant forskel mellem øverste og nederste socialgruppe i 2009, ikke i 2008. I 2010 og 2011 er der ingen signifikante forskelle. Alle socialgrupperne får en smule lavere karakterer end årgang 2006 fik i den større skriftlige opgave. For risikogruppen er faldet i karakterniveau sammenlignet med

årgang 2006 imidlertid væsentlig mindre for årgang 2010 og 2011, end det var tilfældet for de to første årgange efter reformen. Det betyder, at forskellen i karakterudviklingen socialgrupperne imellem er blevet meget begrænset.

Tabel 2

Ændringer i karakterer på hhx givet i studieretningsprojektet i forhold til karakterer givet før reformen i den større skriftlige opgave i 2007, fordelt på socialgrupper (N =32.935)

	2008	2009	2010	2011
Mindst en forælder har en lang videregående uddannelse	-0,46	0,05	-0,06	-0,26
Mindst en forælder har en kort eller mellem-lang videregående uddannelse	-0,01	-0,10	-0,01	-0,11
Ingen forældre har en videregående uddannelse	-0,32	-0,23	-0,19	-0,22
Risikogruppe	-0,76	-0,58*	-0,18	-0,39
Forskel på øverste og nederste socialgruppe	0,30	0,63*	0,12	0,13

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

Note: Resultaterne i tabellen baserer sig på en lineær regressionsmodel. I regressionsanalysen har vi undersøgt, om karakterforskellene mellem socialgrupperne varierer med studenterårgangen. Denne sammenhæng er korigeret for følgende kontrolvariable: køn, herkomst, familiens bruttoindkomst, folkeskolekarakterer, familietype, antal flytninger i løbet af opvæksten, størrelsen på bopælsby. Referencegruppen er studenter fra 2007. Stjernerne i tabellen indikerer, om de tre nederste socialgrupper har øget karakterafstanden til øverste socialgruppe i forhold til studenter fra 2007. ** = signifikant ved 0,01, * = signifikant ved 0,05.

Tabel 3 viser de opdaterede resultater for studieretningsprojektet på htx. Da der ikke fandtes en større skriftlig opgave på htx før reformen, er sammenligningsgrundlaget studenternes karaktergennemsnit i 2006. På htx gik skillelinjen i 2008 og 2009 mellem de to øverste socialgrupper på den ene side og de to nederste på den anden side. Slog man de to nederste socialgrupper sammen, var karakterforskellen mellem disse grupper og den øverste gruppe signifikant større i både 2008 og 2009 end det var tilfældet for gennemsnittet i 2006. Tendensen fortsætter i 2010. I 2011 er der imidlertid ikke længere nogen signifikant forskel. Det skyldes, at den nederste socialgruppe, risikogruppen, har fået bedre karakterer i studieretningsprojektet end de forrige år og bedre end karaktergennemsnittet i 2006 for samme socialgruppe. I 2011 er studieretningsprojektet altså ikke længere medvirkende til at øge betydningen af den sociale baggrund.

Tabel 3**Karakterer givet i studieretningsprojektet på htx i 2008-2011 sammenlignet med karaktergennemsnittet i 2006, fordelt på socialgrupper (N = 14.633)**

	2008	2009	2010	2011
Mindst en forælder har en lang videregående uddannelse	0,50	0,52	0,31	0,28
Mindst en forælder har en kort eller mellem-lang videregående uddannelse	0,08	0,42	0,42	0,16
Ingen forældre har en videregående uddannelse	-0,24**	-0,19*	-0,22*	-0,43
Risikogruppe	-0,06	-0,30*	-0,26	0,52
Forskel på øverste og nederste socialgruppe	0,56	0,82*	0,57	-0,24

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

Note: Resultaterne i tabellen baserer sig på en lineær regressionsmodel. I regressionsanalysen har vi undersøgt, om karakterforskellene mellem socialgrupperne varierer med studenterårgangen. Denne sammenhæng er korri- get for følgende kontrolvariable: køn, herkomst, familiens bruttoindkomst, folkeskolekarakterer, familietype, antal flytninger i løbet af opvæksten, størrelsen på bopælsby. Referencegruppen er studenter fra 2006. Studenter fra 2007 er også medtaget i analysen, men da der ikke er signifikante forskelle på socialgruppernes karakterfor- skelle i 2006 og 2007, er resultater for 2007 ikke fremstillet i tabellen. Stjernerne i tabellen indikerer, om de tre nederste socialgrupper har øget karakterafstanden til øverste socialgruppe i forhold til studenter fra 2006. ** = signifikant ved 0,01, * = signifikant ved 0,05.

Side

5/8

3. AT/studieområdet

EVA's undersøgelse viste, at både AT på stx og studieområdet på htx havde bidraget til at øge karakterforskellen mellem socialgrupperne. Resultatet fremkom ved at sammenligne socialgruppernes karakterer i AT og studieområdet med socialgruppernes karaktergennem- snit før reformen. Denne fremgangsmåde var nødvendig, fordi AT og studieområdet var nyskabelser med reformen. Der var altså ikke et umiddelbart sammenligneligt element i 2006, jf. studieretningsprojektet på htx beskrevet ovenfor.

Undersøgelsen viste, at samtlige socialgrupper på både stx og htx fik højere karakterer i AT hhv. studieområdet end de fik i gennemsnit både før og efter reformen, og at AT og stu- dieområdet således var med til at hæve studenternes karaktergennemsnit. Samtidig viste undersøgelsen at dette i højere grad gjorde sig gældende for de øvre socialgrupper end for den nederste socialgruppe. AT og studieområdet bidrog dermed til at øge forskellen social- grupperne imellem. På htx gjaldt dette i både 2008 og 2009, mens forskellen på stx alene var signifikant i 2009. Samtidig viste undersøgelsen dog, at AT's bidrag til en øget forskel mellem socialgrupperne ikke var større end det gennemsnitlige bidrag fra andre fag. Sam- menlignede man karakterniveauet i AT med gennemsnittet for 2008 hhv. 2009 var der in- gen signifikante forskelle. På htx viste undersøgelsen, at karakterer afgivet i studieområdet ikke havde medvirket til at øge karakterforskellen mellem socialgrupperne.

Tabel 4 viser de opdaterede tal for AT på stx. Tabellen viser, at det høje karakterniveau i AT fastholdes for alle socialgrupper i 2010 og 2011. Faldet fra 2008 til 2009 hos den nederste

socialgruppe, der i 2009 resulterede i en signifikant forskel mellem øverste og nederste socialgruppe, gentages ikke i 2010 og 2011. I 2010 og 2011 kan AT altså ikke siges at bidrage til en øget betydning af social baggrund.

Tabel 4
Karakterer givet i AT på stx i perioden 2008-2011 sammenlignet med karaktergennemsnittet i 2006, fordelt på socialgrupper (N = 114.930)

	2008	2009	2010	2011
Mindst en forælder har en lang videregående uddannelse	1,33	1,26	1,32	1,13
Mindst en forælder har en kort eller mellem-lang videregående uddannelse	1,29	1,25	1,17	1,17
Ingen forældre har en videregående uddannelse	1,26	1,10*	1,16*	1,07
Risikogruppe	1,16	0,87**	1,06	1,18
Forskel på øverste og nederste socialgruppe	0,17	0,39**	0,26	-0,05

Side
6/8

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

Note: Resultaterne i tabellen baserer sig på en lineær regressionsmodel. I regressionsanalysen har vi undersøgt, om karakterforskellene mellem socialgrupperne varierer med studenterårgangen. Denne sammenhæng er korrigeret for følgende kontrolvariable: køn, herkomst, familiens bruttoindkomst, folkeskolekarakterer, familietype, antal flytninger i løbet af opvæksten, størrelsen på bopælsby. Referencegruppen er studenter fra 2006. Studenter fra 2007 er også medtaget i analysen, men da der ikke er signifikante forskelle på socialgruppernes karakterforskelle i 2006 og 2007, er resultater for 2007 ikke fremstillet i tabellen. Stjernerne i tabellen indikerer, om de tre nederste socialgrupper har øget karakterafstanden til øverste socialgruppe i forhold til studenter fra 2006. ** = signifikant ved 0,01, * = signifikant ved 0,05.

Tabel 5 og tabel 6 viser de opdaterede tal for studieområdet på hhx. Resultaterne fremstilles i to separate tabeller, fordi der – i modsætning til stx og htx – både gives årskarakterer og prøvekarakterer på studieområdet på hhx. Der skelnes ikke mellem erhvervs-case og det internationale område, der tilsammen udgjorde studieområdet del 2 i de første år efter reformen. Senere er bekendtgørelsen ændret, således at de to dele nu benævnes studieområdet, del 2 hhv. studieområdet, del 3, men vi har bibeholdt samme fremstillingsform som i den oprindelige rapport.

Den oprindelige undersøgelse viste, at forskellene socialgrupperne imellem ikke adskilte sig fra det samlede gennemsnit i 2006, når man så på årskaraktererne. Disse bidrog altså ikke til en øget social forskel. Tabel 5 viser at dette billede fastholdes uændret i 2010 og 2011. Derimod var der i den mundtlige prøve en signifikant større forskel mellem den øverste socialgruppe og de to nederste socialgrupper i både 2008 og 2009 end det var tilfældet, når man sammenlignede med karaktergennemsnittet i 2006. Det handlede især om, at den øverste socialgruppe skilte sig ud ved at få markant bedre karakterer i den mundtlige prøve i forbindelse med studieområdet. Netop den øverste socialgruppes karakterniveau falder lidt i 2010 og 2011, mens de øvrige tre grupper forbliver på samme niveau som i 2008 og

2009. Dette betyder, at forskellene mellem socialgrupperne ikke længere er signifikant større i studieområdet, end de var i 2006-årgangens karaktergennemsnit.

Tabel 5
Karakterer givet i studieområdet på hhx i årskarakter i perioden 2008-2011 sammenlignet med karaktergennemsnittet i 2006, fordelt på socialgrupper (N=38.785)

	2008	2009	2010	2011
Mindst en forælder har en lang videregående uddannelse	0,31	0,63	0,26	0,4
Mindst en forælder har en kort eller mellem-lang videregående uddannelse	0,47	0,39	0,35	0,23
Ingen forældre har en videregående uddannelse	0,42	0,49	0,4	0,3
Risikogruppe	0,50	0,47	0,61	0,41
Forskel på øverste og nederste socialgruppe	-0,19	0,16	-0,35	-0,01

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

Side

7/8

Tabel 6
Karakterer givet i studieområdet på hhx i den mundtlige prøve i perioden 2008-2011 sammenlignet med karaktergennemsnittet i 2006, fordelt på socialgrupper (N=38.799)

	2008	2009	2010	2011
Mindst en forælder har en lang videregående uddannelse	1,09	1,11	0,82	0,78
Mindst en forælder har en kort eller mellem-lang videregående uddannelse	0,76	0,51**	0,67	0,53
Ingen forældre har en videregående uddannelse	0,48**	0,49**	0,44	0,42
Risikogruppe	0,55*	0,43**	0,79	0,54
Forskel på øverste og nederste socialgruppe	0,54*	0,68**	0,03	0,24

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

Note: Resultaterne i tabellerne baserer sig på en lineær regressionsmodel. I regressionsanalysen har vi undersøgt, om karakterforskellene mellem socialgrupperne varierer med studenterårgangen. Denne sammenhæng er korri-geret for følgende kontrolvariable: køn, herkomst, familiens bruttoindkomst, folkeskolekarakterer, familietype, antal flytninger i løbet af opvæksten, størrelsen på bopælsby. Referencegruppen er studenter fra 2006. Studenter fra 2007 er også medtaget i analysen, men da der ikke er signifikante forskelle på socialgruppernes karakterfor-skelle i 2006 og 2007, er resultater for 2007 ikke fremstillet i tabellen. Stjernerne i tabellen indikerer, om de tre nederste socialgrupper har øget karakterafstanden til øverste socialgruppe i forhold til studenter fra 2006. ** = signifikant ved 0,01, * = signifikant ved 0,05.

Tabel 7 viser de opdaterede tal for htx. Som på stx gælder det på htx, at alle socialgrupper får markant højere karakterer i studieområdet end studenterne fra 2006 fik i gennemsnit. I modsætning til stx er forskellene socialgrupperne imellem ikke større i studieområdet, end de var i htx-studenternes gennemsnit før reformen, og studieområdet kan dermed ikke siges at have bidraget til en socialbetinget forskel i karaktererne på htx. Dette billede er det samme på alle årgangene efter reformen.

Tabel 7
Karakterer givet i studieområdet på htx i perioden 2008-2011 sammenlignet med karaktergennemsnittet i 2006, fordelt på socialgrupper (N =14.627)

	2008	2009	2010	2011
Mindst en forælder har en lang videregående uddannelse	1,13	1,19	0,95	1,02
Mindst en forælder har en kort eller mellem-lang videregående uddannelse	1,17	1,59	1,16	1,11
Ingen forældre har en videregående uddannelse	1,06	1,21	0,85	0,68
Risikogruppe	1,60	1,15	1,11	1,51
Forskel på øverste og nederste socialgruppe	-0,47	0,04	-0,16	-0,49

Kilde: Registerdata fra Danmarks Statistik.

Note: Resultaterne i tabellen baserer sig på en lineær regressionsmodel. I regressionsanalysen har vi undersøgt, om karakterforskellene mellem socialgrupperne varierer med studenterårgangen. Denne sammenhæng er korigeret for følgende kontrolvariable: køn, herkomst, familiens bruttoindkomst, folkeskolekarakterer, familietype, antal flytninger i løbet af opvæksten, størrelsen på bopælsby. Referencegruppen er studenter fra 2006. Studenter fra 2007 er også medtaget i analysen, men da der ikke er signifikante forskelle på socialgruppernes karakterforskelle i 2006 og 2007, er resultater for 2007 ikke fremstillet i tabellen. Stjernerne i tabellen indikerer, om de tre nederste socialgrupper har øget karakterafstanden til øverste socialgruppe i forhold til studenter fra 2006. ** = signifikant ved 0,01, * = signifikant ved 0,05.

4. Sammenfatning

EVA har gennemført supplerende analyser af karakterer i studieretningsprojektet på stx, hhx og htx og karakterer i AT og studieområdet på stx hhv. hhx og htx. Det overordnede billede er, at den effekt, som disse nyskabelser syntes at have på betydningen af studenternes sociale baggrund, er aftaget efter reformens første år. Karaktererne i studieretningsprojektet ligger fortsat lavt, mens karaktererne i AT og studieområdet ligger meget højt. Forskellen mellem socialgrupperne er imidlertid blevet mindre i 2010 og 2011 end i 2008 og 2009. I 2011 er det alene i studieretningsprojektet på stx, at der fortsat er en signifikant større forskel imellem øverste og nederste socialgruppe end før reformen, og også her er forskellen mindre i 2011 end i 2008 og 2009.